

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук Шевченка Сергія Івановича – на дисертаційне дослідження Червякової Оксана Вікторівни «Адміністративно-правове забезпечення захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності в Україні», подане на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми.

Сфера підприємництва є не тільки однією з перших, що визначають питання стану економіки держави, але і однією з найбільш динамічних. Вказані чинники характеризують складність умов і завдань розвитку підприємництва в будь-якій державі. Незважаючи на чисельні практичні реформи та наукові праці в галузі як адміністративного, так і господарського права, з питань захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності в Україні, відповідна діяльність потребує вдосконалення, для чого провідне значення має поліпшення її нормативно-правового забезпечення на базі розробки відповідних питань на теоретичному рівні.

З огляду на зазначені обставини, дисертація О.В. Червякової є актуальною і своєчасною, оскільки в ній здійснено комплексний аналіз адміністративно-правового забезпечення захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності. Метою дисертаційної роботи є встановлення особливостей адміністративно-правового забезпечення захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності, змісту та складових відповідного правового механізму як основи для визначення напрямів удосконалення норм адміністративного законодавства, що є або повинні стати підставою регулювання відповідних питань..

Ступінь достовірності та обґрунтованості викладених в дисертації положень підтверджується її зв'язком з науковими програмами, планами, темами. А саме, про актуальність дослідження свідчить те, що воно виконане відповідно до положень Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р., затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04.09.2013 № 686-р, та плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного

інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495). Тема дисертації відповідає Переліку перспективних напрямів кандидатських і докторських дисертацій за юридичними спеціальностями, затверджену постановою Президії Національної академії правових наук України від 18.10.2013 № 86/11.

Узагальнений в роботі теоретичний та нормативний матеріал аналізується з використанням виваженого методологічного апарату, який включає загально-наукові та спеціально-юридичні засоби, що у сукупності на основі діалектичного методу пізнання дозволяють виконати всі завдання та досягти мети дисертаційного дослідження.

Надане на рецензування дисертаційне дослідження є однією з перших фундаментальних та комплексних робіт у сфері адміністративно-правового забезпечення захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності. Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Здобувач використав численні наукові праці фахівців з філософії, теорії управління, загальної теорії держави і права, адміністративного права, інших галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних дослідників. Нормативною основою дослідження стали Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти, закони та підзаконні нормативно-правові акти, які визначають адміністративно-правові засади захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності в Україні, форми та методи відповідної діяльності, суб'єктів захисту, принципи та інші питання у відповідній сфері. Інформаційну та емпіричну основу дисертації становлять узагальнення практики адміністративно-правового забезпечення захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності в Україні, довідкові видання, статистичні матеріали. У ході підготовки дисертації автором використано власний досвід роботи.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко

виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правового забезпечення захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає, насамперед у тому, що дисертаційне дослідження є однією з перших спроб комплексно, з використанням сучасних методів пізнання та урахуванням новітніх досягнень науки адміністративного права встановити особливості адміністративно-правового забезпечення захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності, зміст та складові відповідного правового механізму як основи для визначення напрямів удосконалення норм адміністративного законодавства, що є або повинні стати підставою регулювання відповідних питань. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових концептуальних наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем.

На особливу увагу заслуговує ряд положень, висновків, рекомендацій та пропозицій, викладених в цій дисертації, які найбільш наочно демонструють її наукову новизну, теоретичну та практичну значущість.

Позитивно слід відмітити віднесення до заходів, які сприятимуть досягненню значних перспектив у розвитку підприємництва в коротко- і довгостроковій перспективах, розвитку адміністративно-правового забезпечення захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності в Україні в аспекті інституційної оптимізації (збільшення суб'єктів захисту при зменшенні контролюючих суб'єктів); інструментальної (удосконалення адміністративно-правових форм та методів захисту; розвиток адміністративно-правових засобів захисту; вдосконалення нормативно-правових засад захисту); підвищення якості та ефективності правозахисної діяльності (с. 28-29).

Заслуговує на позитивну оцінку висновок про те, що адміністративно-правовий захист прав суб'єктів підприємницької діяльності являє собою реакцію на порушення, оспорення чи невизнання таких прав для забезпечення та гарантування їх реалізації уповноважених суб'єктів у визначених нормами

адміністративного права формах і методами (с. 35-36).

Провідне значення для науки адміністративного права має висновок про складові державно-правового механізму захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності в Україні, які у спрощеному вигляді поєднуються в інструментальний, інституційний та діяльнісний компоненти (с. 57-58).

На увагу заслуговує доведення провідної ролі у захисті прав суб'єктів підприємницької діяльності в Україні його адміністративно-правового забезпечення в питаннях: 1) регулювання форм діяльності, методів, які дозволено використовувати для здійснення захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності з боку органів держави, 2) визначення меж повноважень суб'єктів владних повноважень у сфері господарювання, 3) встановлення складів адміністративних порушень у сфері підприємництва; 4) врегулювання порядку вирішення конфліктів підприємців та суб'єктів владних повноважень, 5) регламентації відповідальності суб'єктів владних повноважень за порушення прав суб'єктів підприємницької діяльності (с. 80-82).

Позитивну оцінку заслуговує розробка шляхів вирішення проблем підвищення ефективності судового захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності на державному рівні та збереження ресурсів ЄСПЛ на міжнародному рівні за рахунок усунення системних проблем судової влади в Україні. В цьому аспекті виділено та систематизовано напрями поліпшення правозахисної практики захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності на державному рівні у формі правосуддя завдяки використанню досвіду та особливостей вирішення справ ЄСПЛ із захисту прав на справедливий судовий розгляд, на ефективні засоби правового захисту, на однакове поводження за порівняно аналогічної ситуації, на вільне володіння своїм майном. Зокрема, пропонується враховувати в практиці національних судів України кількість та порядок досліджуваних ЄСПЛ питань для встановлення наявності/відсутності порушень прав суб'єктів підприємницької діяльності. Також акцентовано увагу на необхідності виходити при інтерпретації понять з їх тлумачення ЄСПЛ

(майно, дискримінація, ефективність засобів правового засобу тощо) (с. 112-114).

Для розвитку адміністративно-правових засобів захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності важливе має значення пропозиція автора встановити адміністративну відповідальності суб'єктів владних повноважень за прийняття протиправних нормативно-правового чи індивідуального акту, окремих їх положень (с. 146-147).

Не можливо поза увагою залишити розвиток концепції впровадження в Україні інституту повної індивідуальної конституційної скарги як додаткового порівняно з визначеними в чинному законодавстві України засобу захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності на національному рівні, керуючись досвідом регулювання централізованого конституційного контролю Німеччини, Австрії, Іспанії (с. 156-160).

Слушними є пропозиції автора щодо вдосконалення адміністративного законодавства, яким визначено кількість суб'єктів, уповноважених на контроль за суб'єктами підприємницької діяльності, їх компетенцію, форми та методи діяльності, з доведенням необхідності вирішення завдань: 1) зменшення впливу й контролю за підприємництвом; 2) розвитку матеріальних і процесуальних гарантій захисту; 3) упровадження міжнародних і європейських стандартів з питань правового захисту прав в законодавство України, перш за все, через адаптацію законодавства України до правової системи ЄС, імплементацію положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (с. 166-167).

У дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення та висновки.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту та оформлення дисертації.

Як при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні міститься чимало спірних,

неузгоджених і недостатньо обґрунтованих положень, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми. Зокрема:

1. Доцільно розширити перелік заходів, які сприятимуть досягненню значних перспектив у розвитку підприємництва у короткотривалій і довготривалій перспективах (с. 28-29), з урахуванням закордонного досвіду адміністративно-правового забезпечення захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності.

2. Недостатньо уваги приділено таким інструментам державно-правового механізму захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності в Україні як адміністративно-правові норми (с. 58-59). А саме, чітко не визначено ті акти, які включають матеріальні та процесуальні, а також деліктні адміністративно-правові норми, і при цьому формують інструментальний компонент механізму адміністративно-правового захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності в Україні.

3. Недостатньо аргументів наведено для пропозиції адміністративно-господарські санкції за своєю правовою природою визначати як адміністративні санкції, які застосовуються за правопорушення у сфері господарювання, а також для визначення господарського правопорушення видом адміністративного, і відповідальність за нього – адміністративною (с. 71-73), що є вирішальним для встановлення ролі адміністративно-правового забезпечення захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності у порівнянні з іншими галузями.

Висловлені зауваження носять характер побажань та не можуть суттєво вплинути на загальну високу наукову цінність рецензованої роботи та позитивну оцінку проведеного автором дослідження.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані у: науково-дослідній роботі; правотворчості; навчальному процесі та практичній діяльності.

Повнота висвітлення результатів дослідження. Основні результати дисертаційного дослідження викладено у семи статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, та двох тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

Оформлення дисертації та змісту автореферату не викликає зауважень. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Наведене дозволяє зробити **висновок**, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правове забезпечення захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності в Україні» виконане на належному науково-теоретичному рівні, є завершеною працею, в якій отримано нові науково-обґрунтовані результати, що вирішують конкретне наукове завдання, яке має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Червякова Оксана Вікторівна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

заступник директор **ІНІ ЗНПК**
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук



С.І. Шевченко